

2. Statistiksystemet

2.1 Formål

Formålet med at indsamle og offentliggøre oplysninger om færdselsuheld er at tilvejebringe et informationsgrundlag for beslutninger, der kan formindske antallet af færdselsuheld og konsekvenserne af disse.

Tilpasning efter behov

Færdselsuheldsbekæmpelsen foregår både lokalt og centralt og ved anvendelse af forskellige metoder. Derfor er systemet indrettet til at give flere typer informationer, der så vidt muligt er tilpasset de forskellige behov.

2.2 Definitioner og afgrænsninger

Færdselsuheld

Et færdselsuheld defineres som et uheld, der er sket på en offentlig tilgængelig gade, vej, plads eller lignende, når uheldet står i forbindelse med den trafikale benyttelse af de nævnte områder, og mindst én af de implicerede parter har været kørende. Det vil sige at fx togulykker, bortset fra uheld i jernbaneoverskæringer, eller uheld, hvor der kun har været fodgængere impliceret, ikke er omfattet af den nuværende definition af færdselsuheld.

Dræbte

Som dræbte medregnes i færdselsuheldsstatistikken alle dødsfald, der er en følge af færdselsuheld, og som indtræffer indtil 30 dage efter uheldet.

Tilskadekomne

Som tilskadekomne medregnes alle øvrige personer, der er kommet til skade ved færdselsuheld. Småskader, der ikke kræver lægebehandling, medregnes ikke som personskader. De tilskadekomne opdeles i alvorligt og lettere tilskadekomne ved hjælp af oplysninger om skadens type (jf. bilag 3, punkt 36).

Personskadeuheld

Statistikken omfatter kun personskadeuheld, altså færdselsuheld, hvor en eller flere personer er kommet til skade. Til vejmyndighederne indsamler Danmarks Statistik også oplysninger om materielskadeuheld, det vil sige uheld, hvor skaderne er begrænset til køretøjer og andet materiel.

2.3 Oplysninger om færdselsuheld

Oplysningerne om færdselsuheld er inddelt i tre hovedgrupper: uheldsoplysninger, elementoplysninger (køretøjer, fodgængere og forhindringer) og personoplysninger. I bilag 1-4 findes en detaljeret beskrivelse af datagrundlaget.

Uheldsoplysninger

Uheldsoplysninger vedrører uheldet som helhed, fx uheldssted og -tidspunkt, vejr- og lysforhold og lignende. En central faktor blandt uheldsoplysningerne er uheldssituationen, der tilsigter at give en objektiv karakteristik af situationen umiddelbart før uheldet og inden eventuelle afværgemanøvrer er foretaget. Uheldssituationerne omfatter i alt 66 typesituationer, der er inddelt i 10 hovedgrupper (jf. bilag 1).

Elementoplysninger

Elementoplysningerne vedrører de enkelte elementer, der er impliceret i færdselsuheldet. Det kan enten være færdselselementer (køretøjer eller fodgængere) eller en forhindring på eller uden for kørebanen. Foruden oplysninger om elementets art er der for hvert færdselselement data om vejforhold, eventuelle former for regulering, manøvre eller andre foranstaltninger gældende for dette element. I 1994 er der tilføjet en ny elementart. Det er »registreringspligtig knallert«, der højst må køre 45 km i timen.

Person-oplysninger

Personoplysningerne anføres for alle implicerede førere og fodgængere samt for tilskadekomne passagerer. Foruden beskrivelse af personskade drejer det sig om oplysninger om alder og køn, om der var tale om spirituspåvirkning eller sygdom, om der blev benyttet sikkerhedssele eller styrthjelm, samt for førere af motorkøretøjer, om de havde kørekort.

2.4 Dækningsgrad

Politirapporterede færdselsuheld

Færdselsuhedsstatistiksystemet er begrænset til at omfatte uheld, der kommer til politiets kendskab, og hvorom der optages rapport. Der skal altid optages rapport om personskadeuheld, mens dette ikke gælder materielskadeuheld af begrænset omfang, og hvor der ikke er sket en sådan tilsidesættelse af færdselsloven, at der skal rejses sigtelse. Der kan dog træffes lokale aftaler om, at også materielskadeuheld uden rapport skal indberettes til Danmarks Statistik.

Dækningsgraden er størst for alvorligere uheld

Jo alvorligere konsekvenserne af et uheld er, jo større er sandsynligheden for, at politiet får kendskab til uheldet. Det vil sige, at der indberettes en større andel af personskadeuheldene end af materielskadeuheldene, og praktisk taget alle uheld med dræbte indgår i statistikken. Med virkning fra 1998 kontroller og retter Danmarks Statistik antallet af politirapporterede dræbte ved at sammenholde politiets oplysninger om uheldsimplicerede personer med oplysninger om dødsfald fra CPR-registret.

Forskellige undersøgelser, bl. a. fra Ulykkes Analyse Gruppen ved Odense Universitetshospital, viser, at dækningsgraden varierer efter, hvor alvorlige personskader der er tale om. Således viser en opgørelse baseret på skadestuerregistreringer om færdselsuheld på Fyn i 1996, at politiet i gennemsnit fik kendskab til en langt større andel af de alvorligt tilskadekomne end af de lettere tilskadekomne.

Ny undersøgelse baseret på skade-stuedata og politirapporter

En ny undersøgelse som belyser personskader i trafikken på landsplan gennem skadestuerregistreringer og politirapporter vedrørende 1996 er beskrevet i afsnit 3. Undersøgelsen viser bl.a., at den officielle færdselsuhedsstatistik dækker knap en fjerdedel af de personskader ved færdselsuheld som tilsammen bliver registreret af politiet og skadestuerne.

Færdselsuhedsstatistikens dækningsgrad er i øvrigt tidligere behandlet som speciale i »Færdselsuheld 1984«, afsnit 4, i »Færdselsuheld 1988«, ligeledes afsnit 4 og i »Færdselsuheld 1997«, afsnit 3.

2.5 Indberetningssystem

Politirapporten

Politiets indberetninger om færdselsuheld til Danmarks Statistik foregik i 1998 ved en kombination af skemaindberetninger fra politikredsene og edb-indberetninger via Rigspolitichefens uhedsregister. Fra 2. kvartal 2000 vil alle uheldsindberetninger foregå via edb.

Den nuværende indberetningsblanket blev taget i brug den 1. januar 1983. Indberetningen er indbygget i politirapportens forreste side, således at den foreløbige indberetning og den øverste del af den endelige indberetning automatisk bliver udfyldt ved gennemslag, når der bliver optaget politirapport. (Indberetnings-skemaet er vist i bilag 2). Ved elektronisk indberetning udfyldes statistikdelen ligeledes i forbindelse med politiets rapportskrivning.

Den foreløbige indberetningsblanket

Den foreløbige indberetning, der indeholder en summarisk uhedsbeskrivelse, skal senest 24 timer efter færdselsuheldet indsendes til Danmarks Statistik. Den foreløbige indberetning benyttes til en hurtig, summarisk månedsstatistik, og desuden

kontrollerer Danmarks Statistik ved hjælp af de foreløbige indberetninger, at også de endelige indberetninger om uheld med personskade modtages.

Den endelige indberetningsblanket

Senest 5 uger efter færdselsuheldet skal politiet færdiggøre deres del af den endelige indberetning ved hjælp af de øvrige oplysninger i politirapporten. (I bilag 3 vises en oversigt over de koder, der skal benyttes ved uheldsbeskrivelsen). I blanketsystemet sender politiet den endelige indberetning videre til de amtskommunale vejmyndigheder, der påfører stedfæstelsesoplysningerne (blankettens to nederste linier), og fra vejmyndighederne videresendes indberetningen til Danmarks Statistik. Blanketterne om personskadeuheld kontrolleres manuelt i Danmarks Statistik, inden de bliver registreret og fejlsøgt. I det elektroniske system indsendes den endelige indberetning direkte til Danmarks Statistik.

2.6 Offentliggørelse

Månedss Statistik (foreløbig)

Politiets foreløbige indberetningsskema danner grundlag for den foreløbige færdselsuheldsstatistik. Den foreløbige statistik offentliggøres på et tidspunkt, hvor der endnu ikke foreligger komplette oplysninger om antal dræbte, jf. 30-dages definitionen (afsnit 2.2). For at gøre det muligt at sammenligne de nyeste tal for trafikdræbte med tidligere perioders tal, anvendes en korrektionsfaktor beregnet på grundlag af forholdet mellem antal dræbte og antal tilskadekomne i de seneste tre år. Den foreløbige statistik offentliggøres i *Nyt fra Danmarks Statistik* og Statistiske Efterretninger i serien *Transport*.

Kvartals- og årsstatistik

Kvartalsvis offentliggøres en noget grundigere statistik baseret på de endelige indberetninger, som også danner grundlag for de årlige opgørelser i Statistiske Efterretninger i serien *Transport* samt årshæftet om færdselsuheld med personskader.

2.7 Service

Centrale brugere af statistikken

Statistikens grunddata benyttes løbende af Vejdirektoratet, Rådet for Trafiksikkerhedsforskning samt Ulykkes Analyse Gruppen ved Odense Universitetshospital.

Registrering af materielskadeuheld for Vejdirektoratet

Danmarks Statistik behandler blanketterne om personskadeuheld forskelligt fra blanketterne om materielskadeuheld, idet Danmarks Statistik alene offentliggør statistikken om personskadeuheld. Materielskadeuheldene registreres månedligt og sendes til Vejdirektoratet, der forestår fejlsøgning og fejlrettelser. Endvidere registrerer Danmarks Statistik for Vejdirektoratet den summariske uheldsbeskrivelse (politirapportens tekst) for både materielskadeuheld og personskadeuheld.

Vejdirektoratet benytter bl. a. færdselsuheldsdataene som en del af grundlaget for et servicesystem, der tilbyder de lokale og regionale vejmyndigheder forskellige former for bearbejdning af uhelds- og vejtrafikdata til brug for arbejdet med forebyggelse af færdselsuheld.

Rådet for Trafiksikkerhedsforskning

Rådet for Trafiksikkerhedsforskning anvender færdselsuheldsdata til at foretage specielle opgørelser til brug for forskningsprojekter, hvis behov ikke i alle tilfælde kan være tilgodeset af den offentliggjorte færdselsuheldsstatistik.

Servicetilbud

Som det fremgår, er statistikgrundlaget ganske detaljeret, og det er desuden muligt at kombinere med data fra andre personstatistiske registre i Danmarks Statistik. Dan-

marks Statistik kan mod betaling foretage specielle opgørelser eller danne datasæt til forskningsformål.